

Archeologienota
Perk (Steenokkerzeel) - Kampenhoutsesteenweg

Natasja Reyns en Jordi Bruggeman

Bornem
2021

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns en Jordi Bruggeman

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2021/12.807/166

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken	7
2.3.3	Werkwijze	8
2.4	Assessmentrapport	9
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	9
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	16
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	20
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	22
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	22
3	Samenvatting	24
4	Bibliografie	25
4.1	Publicaties	25
4.2	Websites	25
5	Bijlagen	26
5.1	Archeologische periodes	26

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

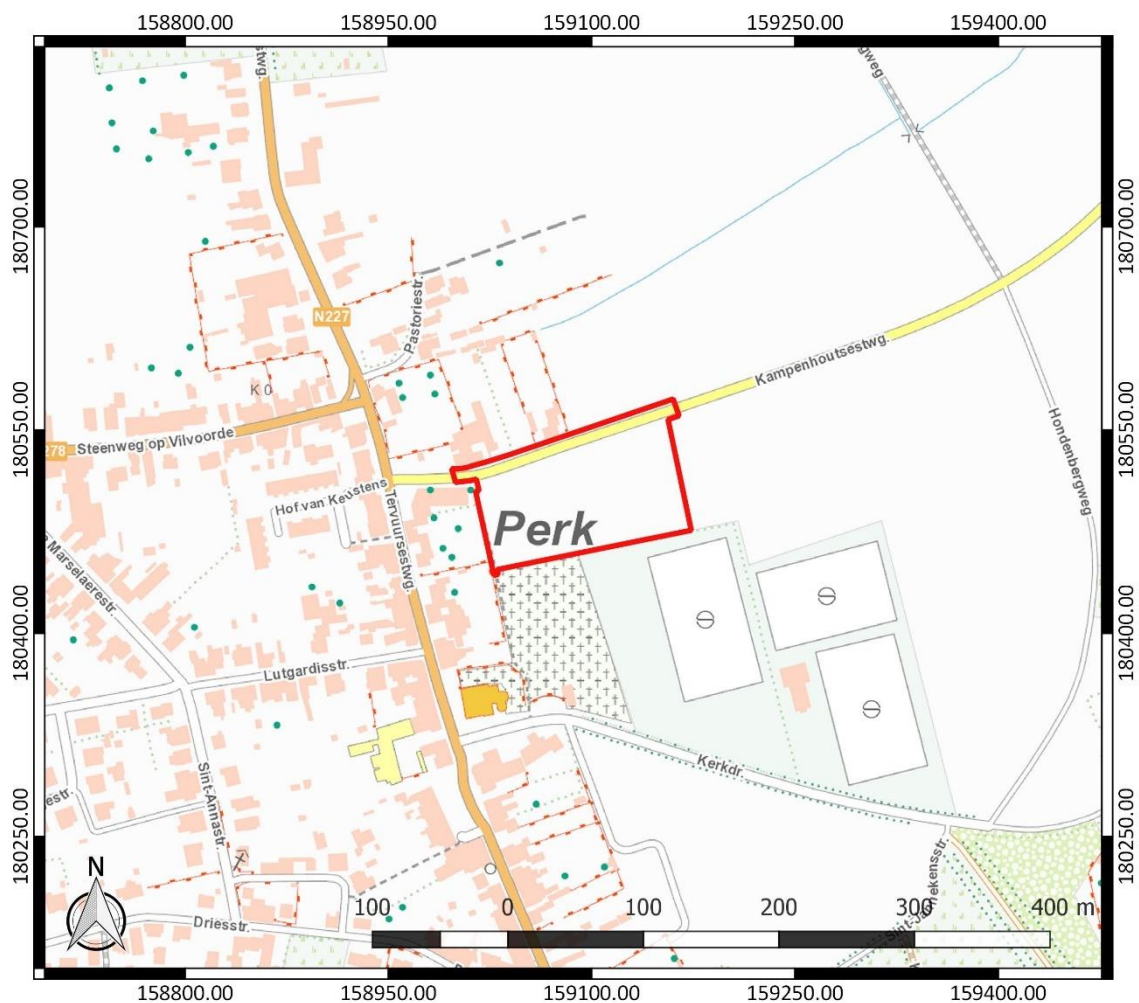
¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 13270 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 06/10/2021 – 11/10/2021

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksoopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

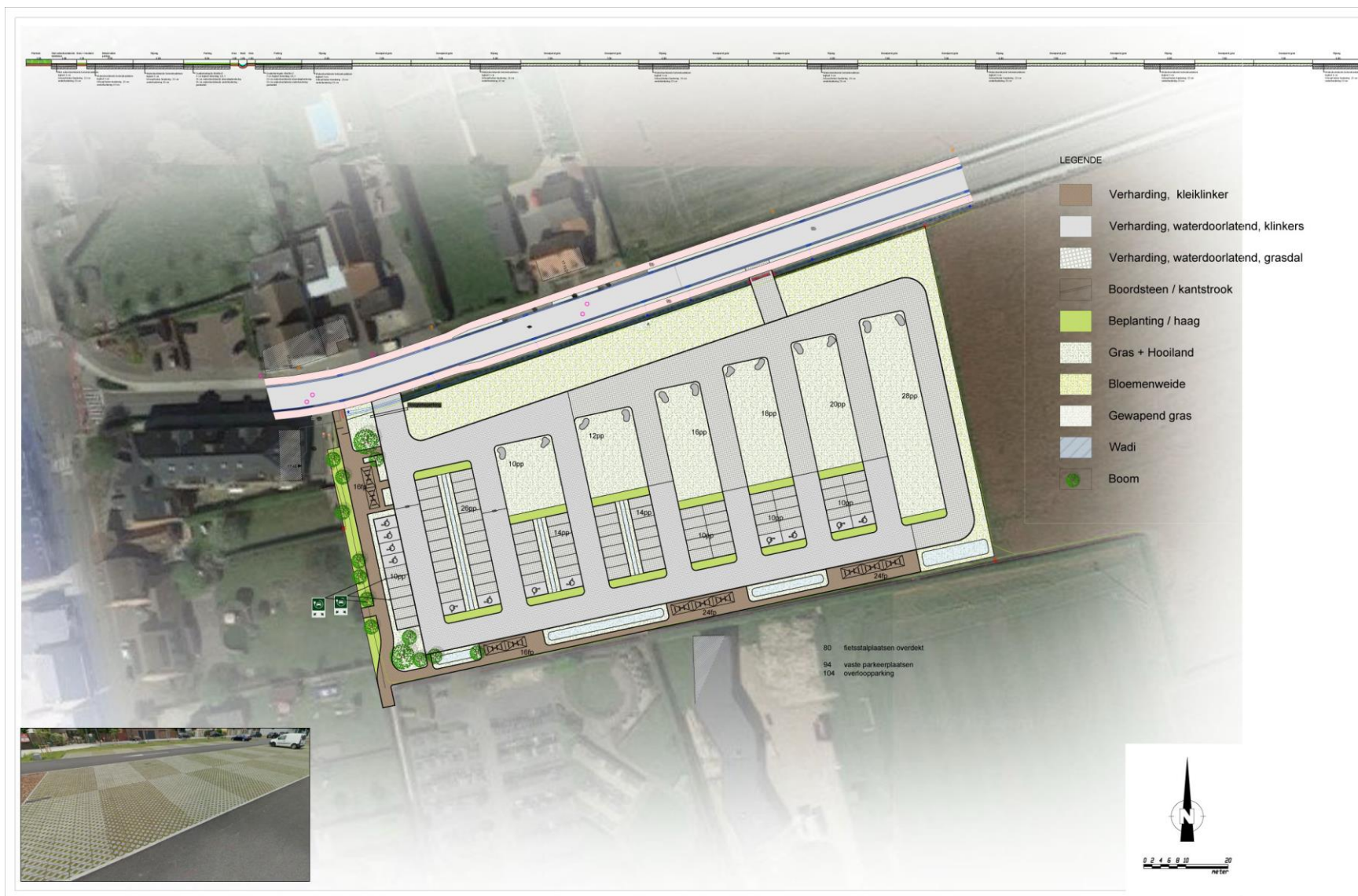
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt de aanleg van een nieuwe parking voorzien. De verhardingen zullen bestaan uit kleiklinkers en uit grasdallen. In het zuiden van het onderzoeksgebied worden wadi's aangelegd. Voor de rest wordt het terrein ingericht met een haag, bomen, gras- en hooiland, gewapend gras en een bloemenweide. De werken die verbonden zijn aan de inrichting van het terrein zijn overwegend beperkt in diepte. Ze bedragen hoofdzakelijk 30 tot 54 cm. Ter hoogte van de aanplanting van bomen is plaatselijk een grotere verstoringsdiepte aan de orde. Die bedraagt hier ca. 1 m. In het westen van het onderzoeksgebied worden ook diepere verstoringen gepland ter hoogte van kabels die aangelegd worden in functie van laadpalen voor elektrische voertuigen.

Naast de aanleg van een nieuwe parking wordt ook de heraanleg van een deel wegnis voorzien, dat ten noorden aansluit op de nieuwe parking. Het omvat de vernieuwing van het huidige wegdek en de vernieuwing van het bestaande fietspad. De werken ter hoogte van de bestaande weginfrastructuur zullen een verstoringsdiepte kennen van ca. 60 cm.

Figuur 3: Ontwerpplan

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

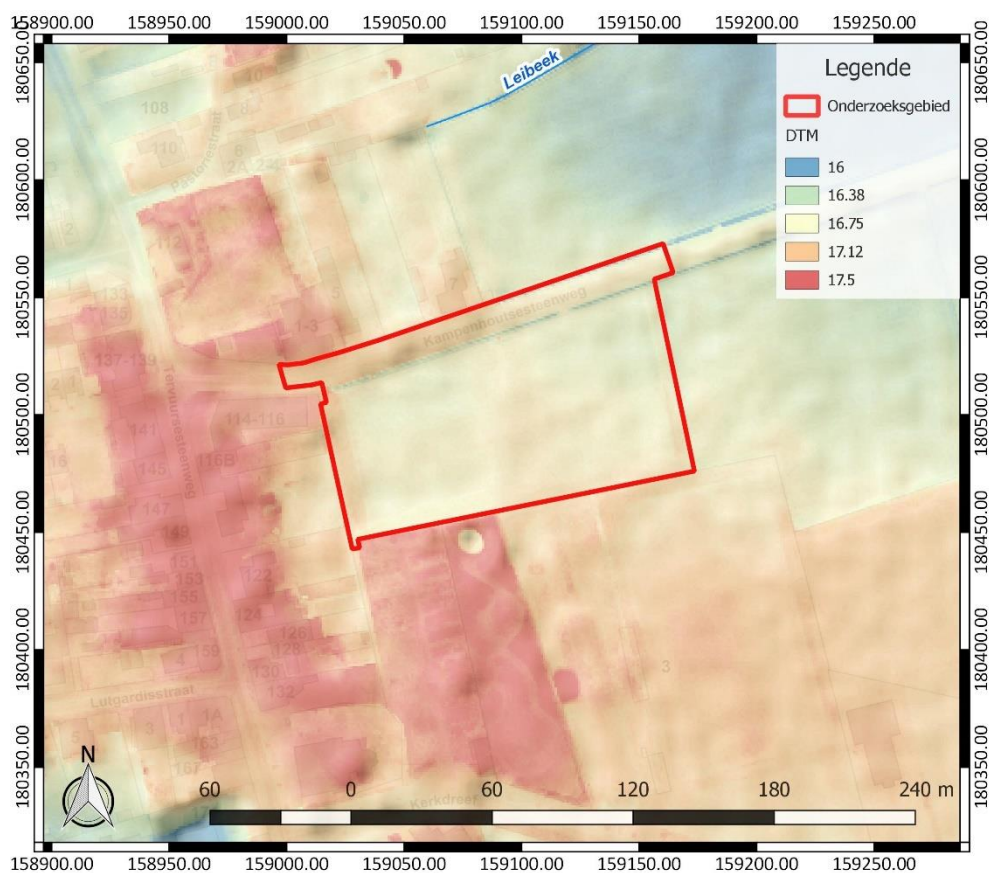
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

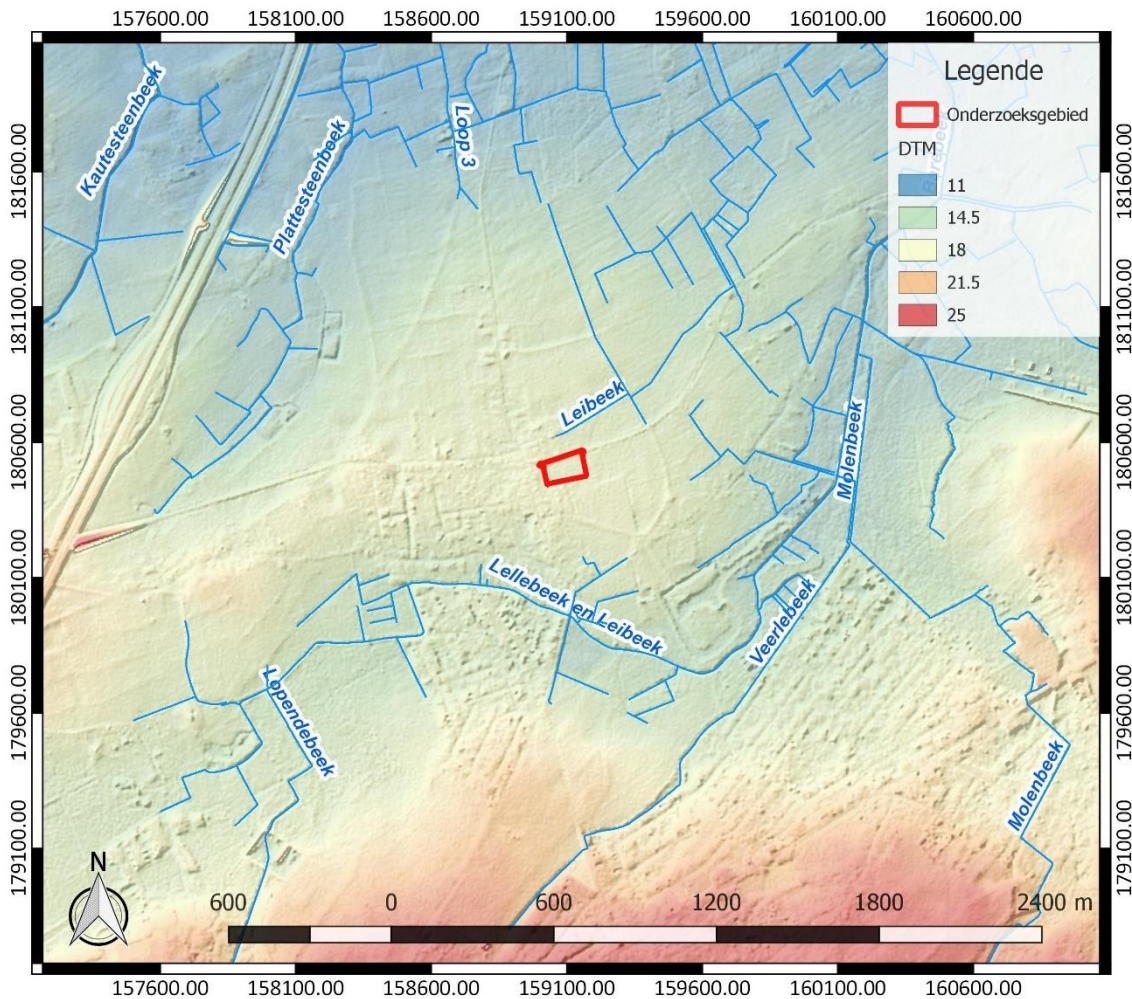
Het onderzoeksgebied is gelegen in het centrum van Perk (Figuur 4). In het noorden van het onderzoeksgebied bevindt zich een deel van de Kampenhoutsesteenweg. Op korte afstand ten westen ligt de Tervuursesteenweg. Volgens het gewestplan is het terrein grotendeels gelegen in agrarische gebieden. Het uiterste noordwesten is gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het tot het Dijlebekken. In de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich veel waterlopen. Op korte afstand tot het onderzoeksgebied bevindt zich de Leibeek. Verder ten zuiden vinden we de Lopendebeek, de Lellebeek en Leibeek, de Veerlebeek en de Molenbeek. Op enige afstand ten noorden en ten noordwesten zijn ook nog Loop 3, de Plattesteerbeek en de Kautesteerbeek te vermelden.

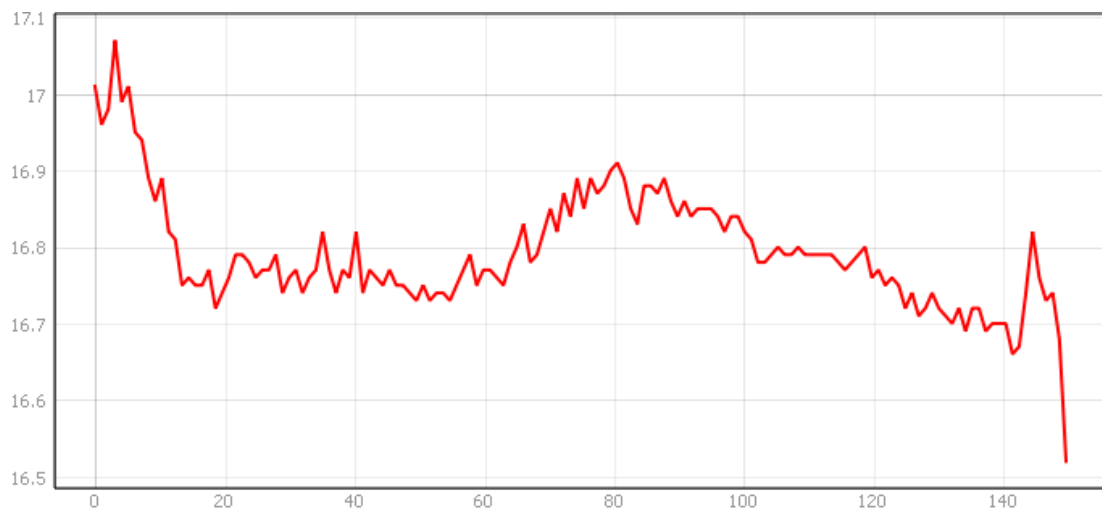
Figuur 4: Luchtfoto van 2020 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 5: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

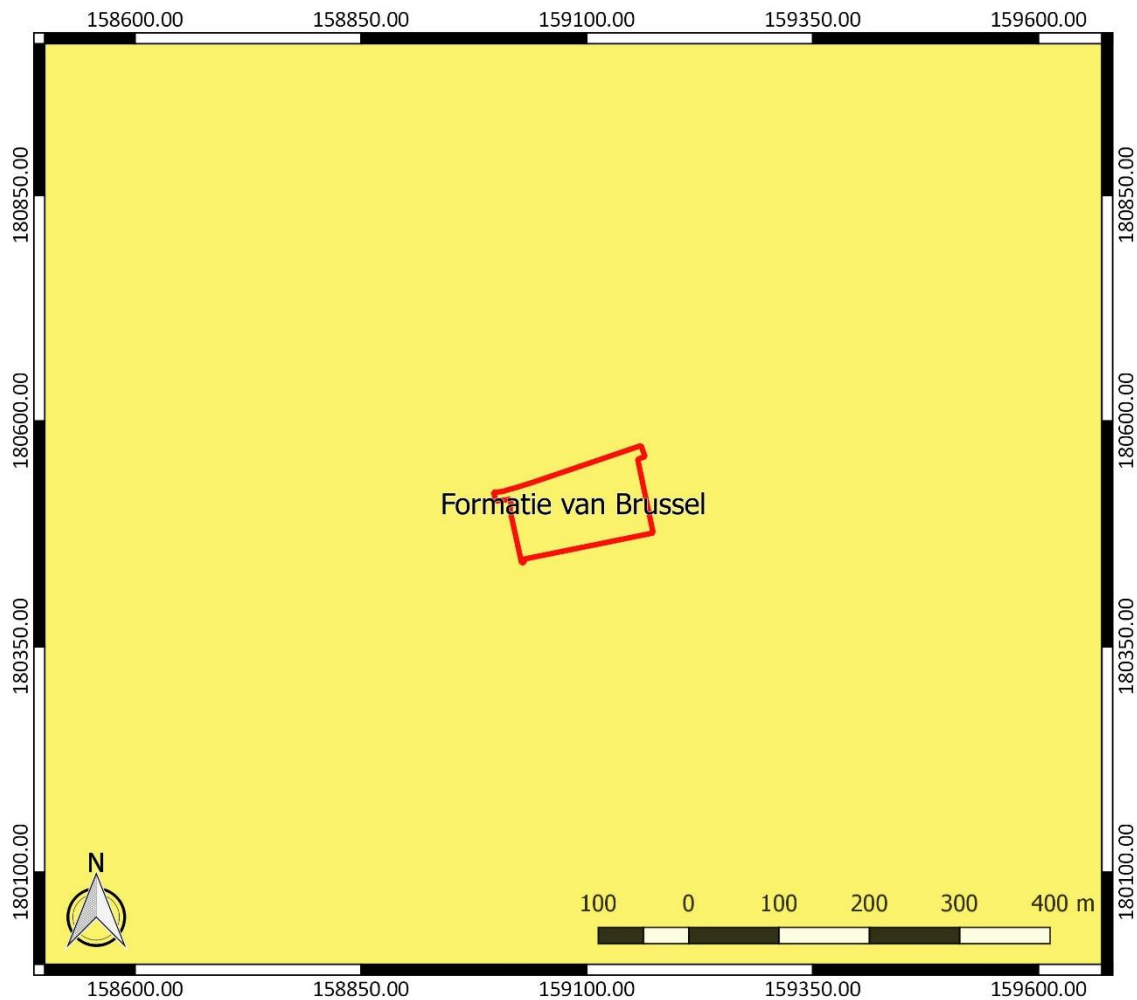
Figuur 6: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Hoogteverloop van west naar oost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Geomorfologisch behoort Steenokkerzeel tot de alluviale vlakte van de Zenne. Deze valleigronen liggen op een gemiddelde hoogte van 6 m TAW. In de streek evolueert de topografie van een vlak reliëf in het noorden naar een sterk golvend tot heuvelachtig landschap in het zuiden, waar ten westen van de Zenne hoogtes tot 75 m bereikt worden. Ten oosten van de Zenne, waar het

onderzoeksgebied gelegen is, loopt de hoogte zuidwaarts slechts op tot 29 à 32 m.³ Het onderzoeksgebied bevindt zich op een verhevenheid aan de Leibeek, die verder omgeven wordt door verschillende andere waterlopen (Figuur 5). Het terrein kent een hoogte van 16,52 tot 17,01 m TAW (Figuur 7).

Figuur 8: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 8) bestaat uit de Formatie van Brussel. Dit wordt gekenmerkt door bleekgrijs, fijn zand dat kalk- en soms fossielhoudend is en bovendien kiezel- en kalkzandsteenbanken bevat.⁴

De quartairgeologische kaart (Figuur 9) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁵

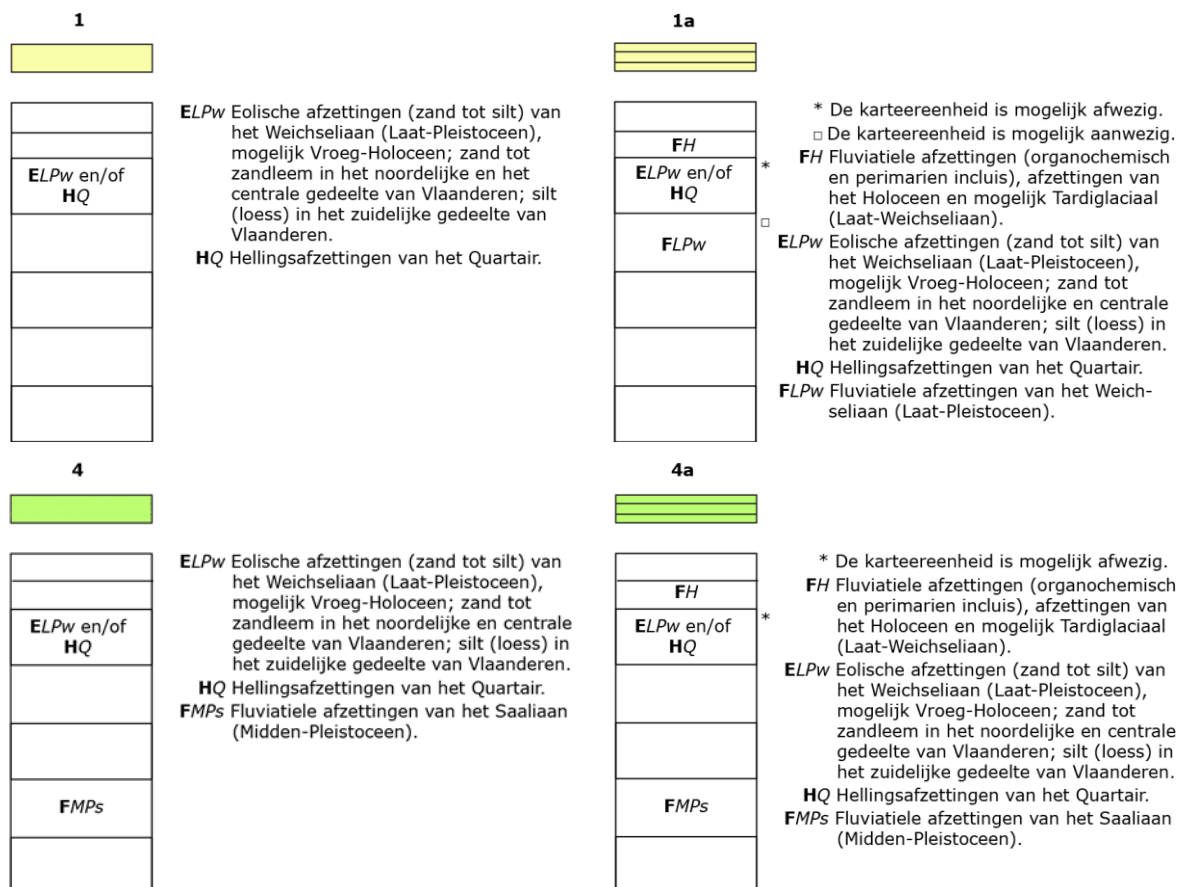
³ Bogemans 1996, 3-4

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

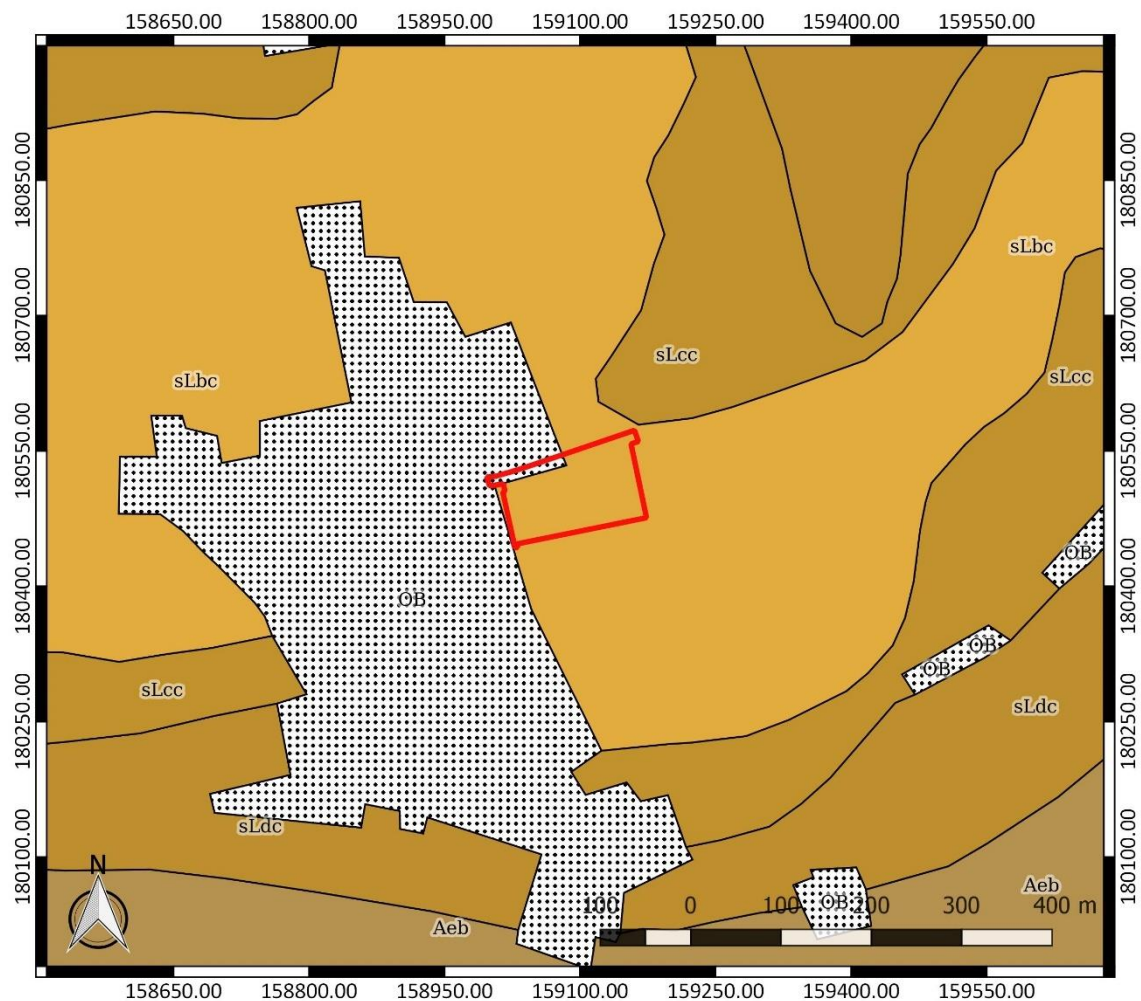

Figuur 9: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

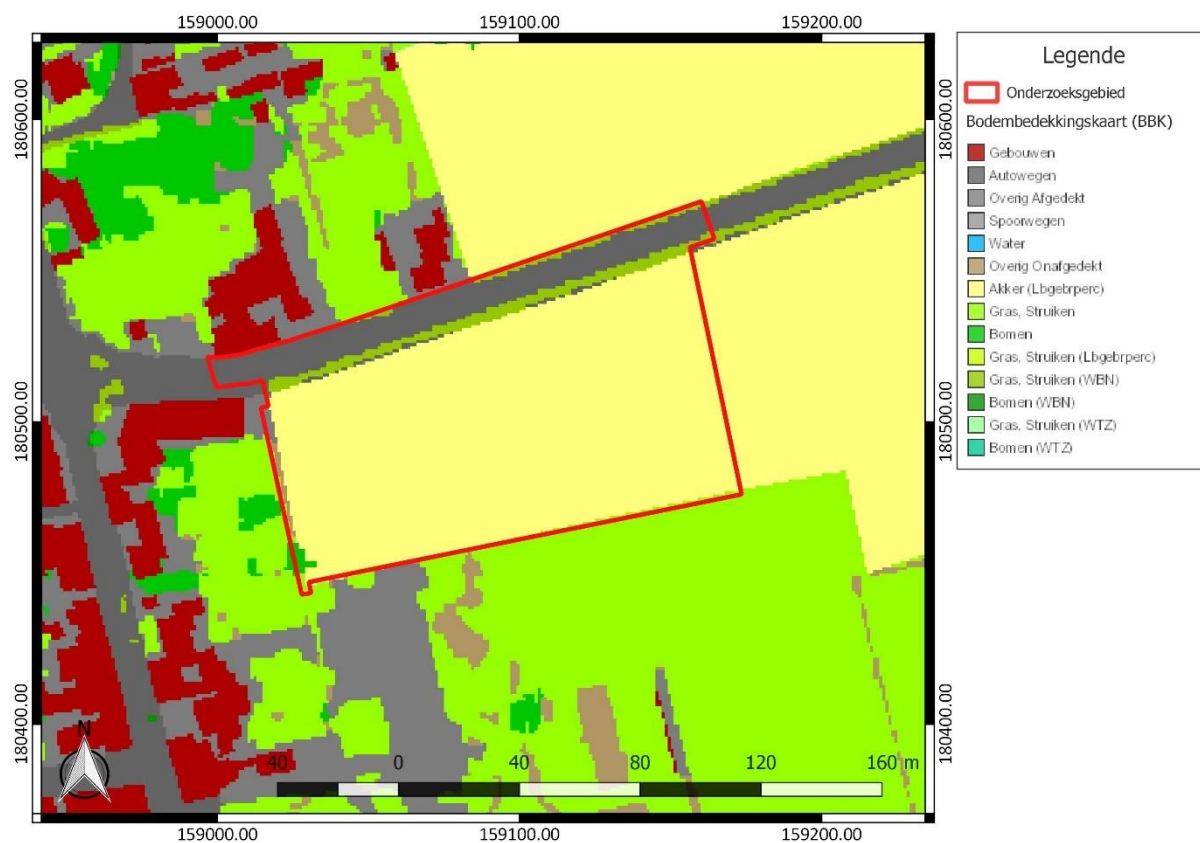
Figuur 10: Legende bij de quartairegeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 11) situeert het onderzoeksgebied ter hoogte van een droge zandleembodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (sLbc). Het zandsubstraat bevindt er zich op geringe diepte, ondieper dan 75 cm. Net ten noordoosten van het onderzoeksgebied, maar ook verder ten zuiden en ten westen geeft de bodemkaart een matig droge zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont aan. Deze nattere gronden zijn hoofdzakelijk te situeren ter hoogte van waar we op de hydrografische kaart waterlopen zien. We kunnen op basis hiervan concluderen dat het onderzoeksgebied gelegen is op een drogere kop, die omgeven wordt door nattere gronden.

Figuur 11: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruiksaanalyse hoofdzakelijk akkerland en weginfrastructuur te bemerken (Figuur 12). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied verwaarloosbaar (Figuur 13).

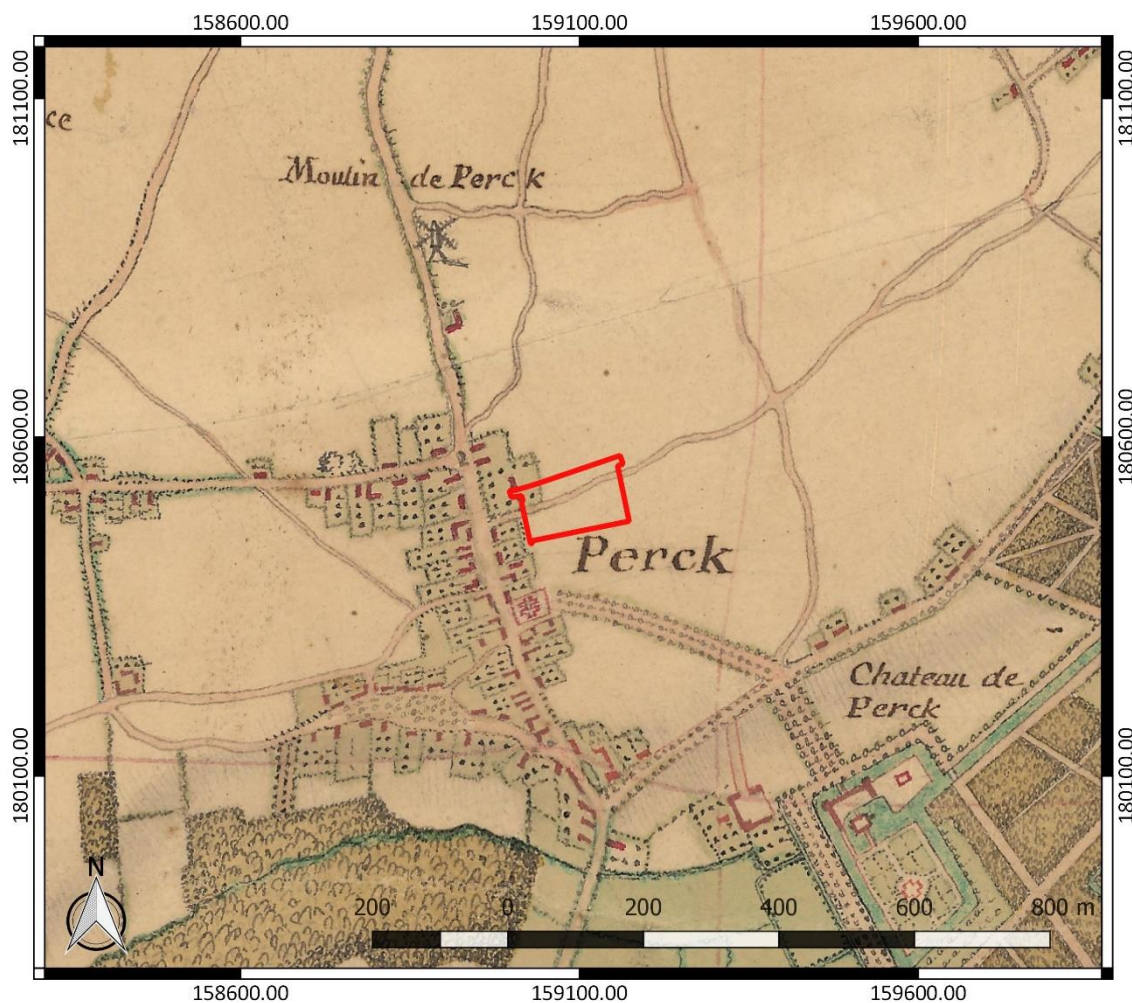
Figuur 12: Bodemgebruiksaanalyse met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 13: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Het ontstaan van Steenokkerzeel en diens deelgemeenten Melsbroek en Perk gaat terug tot minstens de volle middeleeuwen.⁶ Het Kasteel van Ham in Steenokkerzeel werd min of meer in zijn huidige gedaante opgericht op het einde van de 15de en het begin van de 16de eeuw. Deze waterburcht verving een versterkte nederzetting die vermoedelijk meer naar het zuidwesten was gelegen. Doorheen de eeuwen zouden nog aanpassingen aan het bouwwerk doorgevoerd worden.⁷ Verder gaat de oudste kern van de 16de- en 17de-eeuwse Parochiekerk Sint-Niklaas te Perk terug tot de 12de eeuw. Ook het nabijgelegen 17de-eeuwse Kasteel de Ribaucourt zou ontstaan zijn uit een feodale motte uit de 12de eeuw. Later zou het waterslot één van de belangrijkste heerlijkheden van het hertogdom Brabant herbergen.⁸

Figuur 14: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), is te zien dat het onderzoeksgebied in het centrum van Perk gelegen is (Figuur 14), op korte afstand tot de kerk. Het onderzoeksgebied moet op de kaart iets meer naar het zuiden

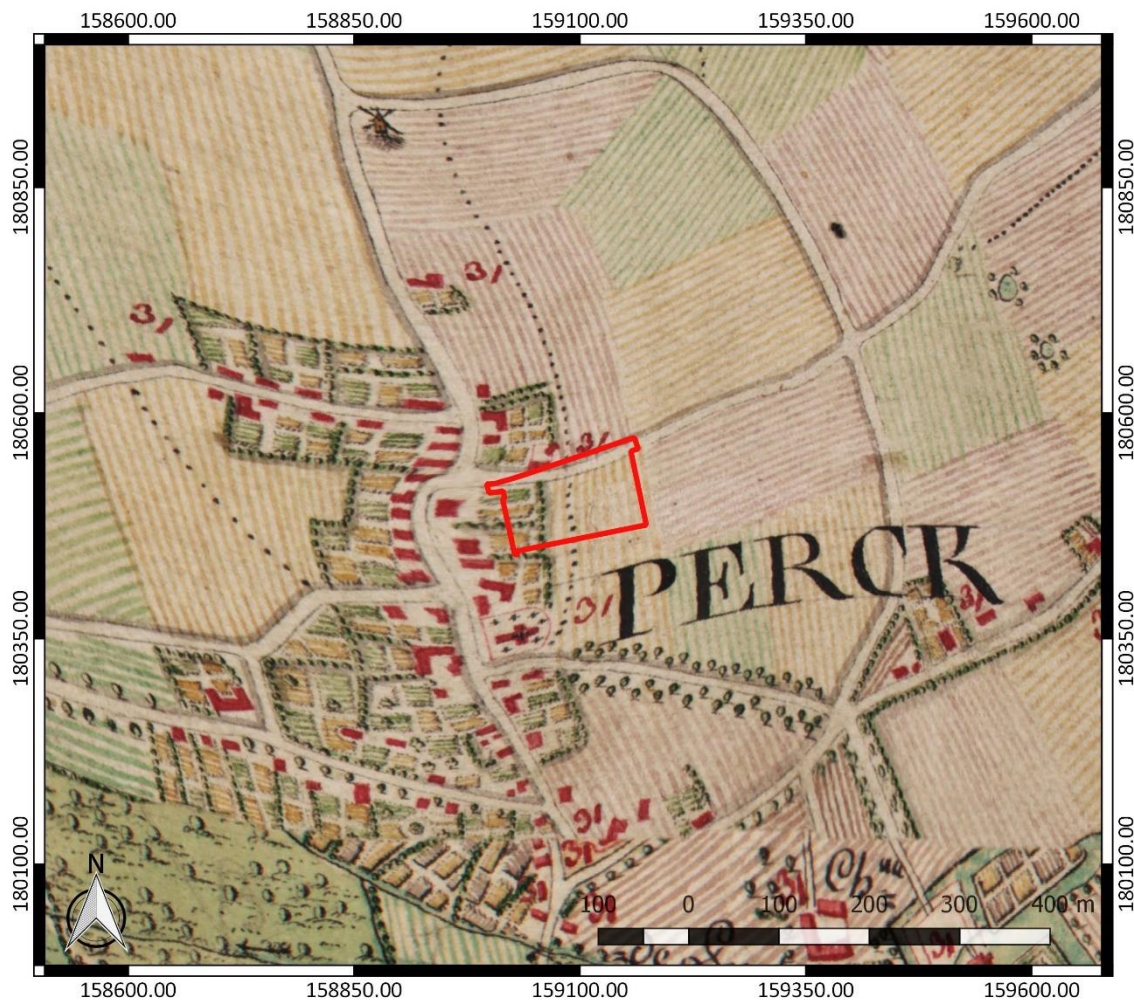
⁶ Gemeente Steenokkerzeel 2021: Patrimonium [online] <https://www.steenokkerzeel.be/thema/detail/2909/patrimonium> (Geraadpleegd op 08/02/2021)

⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: Kasteel van Ham [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41321> (Geraadpleegd op 07/10/2021)

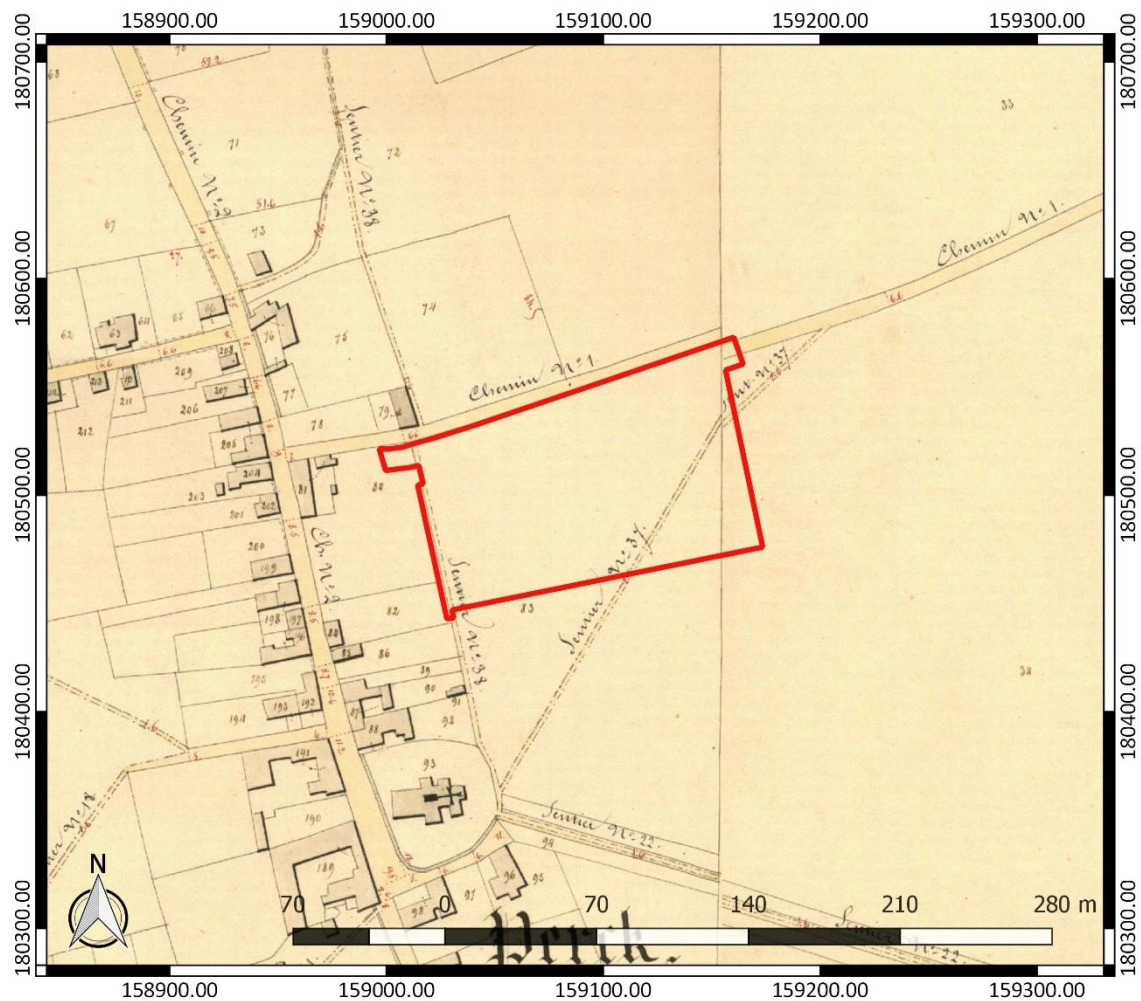
⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2021: Kasteeldomein de Ribaucourt [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134127> (Geraadpleegd op 07/10/2021)

toe gesitueerd worden, zodat het noorden van het onderzoeksgebied samenvalt met de aangegeven weg. De afwijking is het gevolg van beperkte fout bij het georefereren van de kaart. We kunnen concluderen dat zich in het noorden van het onderzoeksgebied reeds een historisch weg bevond. Voor het overige blijkt het terrein in gebruik als akkerland. Het is net naast percelen met historische bebouwing te situeren. Verder naar het zuidoosten is het kasteel van Perk of het kasteel de Ribaucourt aangegeven.

De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), geeft een gelijkaardige situatie weer (Figuur 15). Opnieuw is er sprake van een afwijking bij het georefereren van de historische kaart. In het noorden van het onderzoeksgebied is opnieuw een historische weg te bemerken. Voor het overige blijkt het terrein in gebruik als akkerland. Op basis van de voorgaande kaart moet het onderzoeksgebied wellicht buiten de percelen met historische bebouwing gesitueerd worden. Wat de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden verder nog aangeeft, is een veldweg die van de kerk ten zuiden over het terrein verder naar het noorden toe loopt.

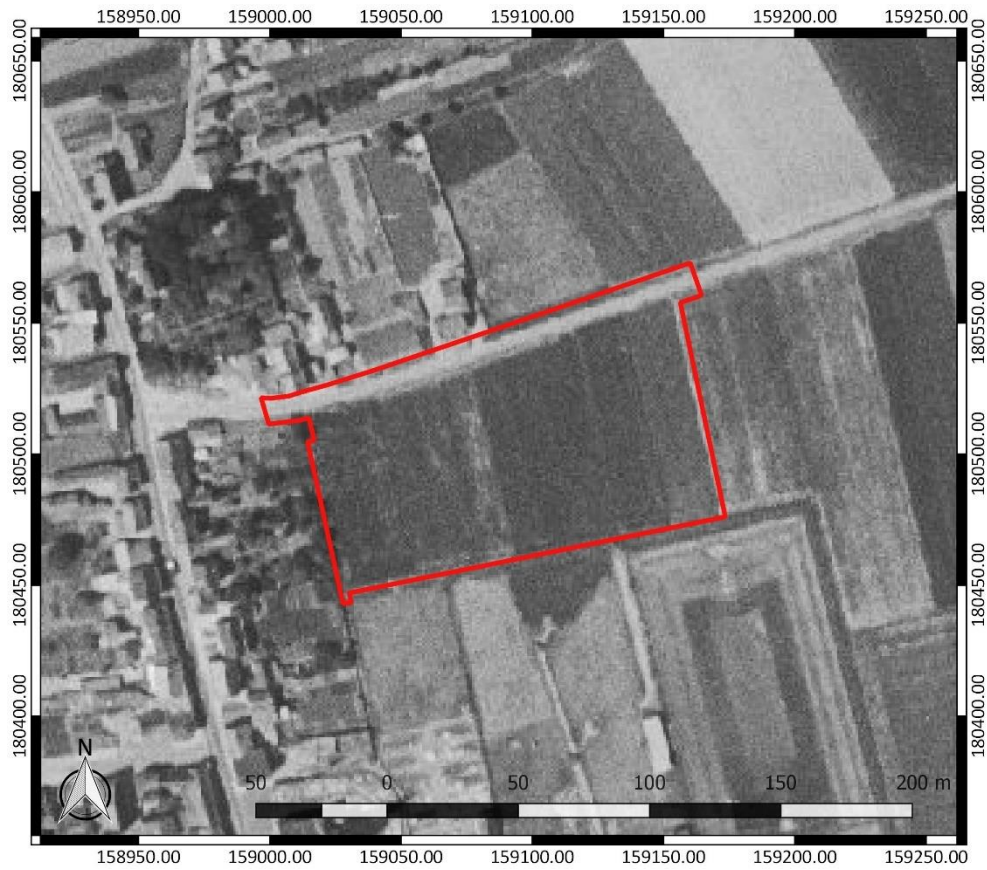
Figuur 15: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 16: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog steeds geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 16). De kaart geeft in het westen de veldweg weer, die ook al op de voorgaande kaart te zien was. Daarnaast wordt het terrein op de Atlas der Buurtwegen in het zuidoosten doorkruist door een tweede veldweg, die eveneens naar de kerk toe leidt.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 17) bevestigt dat het gebruik van het terrein nog steeds niet gewijzigd is en ook een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 18) geeft een gelijkaardige situatie weer. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4).

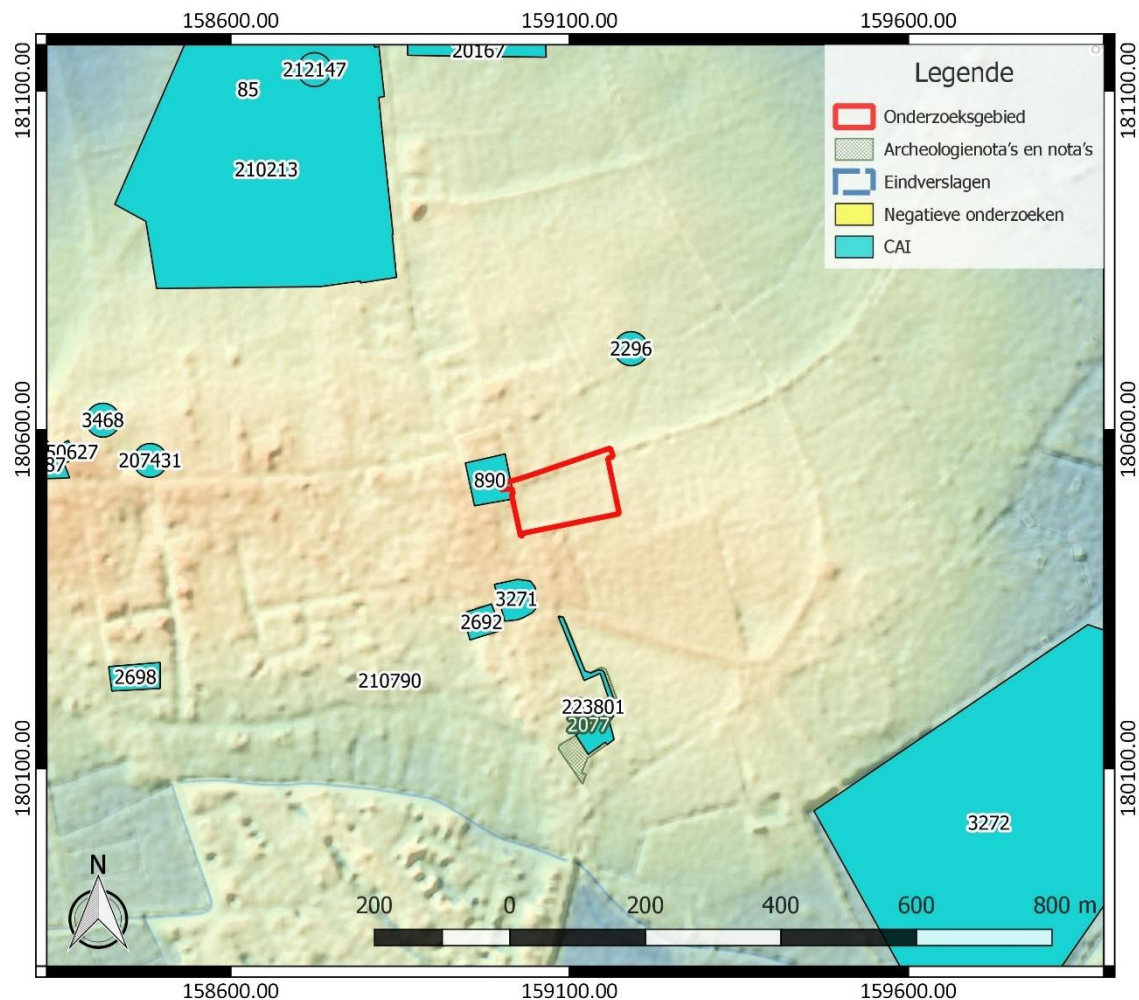
Figuur 17: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 19). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 19: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Net ten westen van het onderzoeksgebied en zelfs deels binnen het onderzoeksgebied is CAI ID 890 aangegeven. Het verwijst naar de vondst van een stenen waterput en een munt die in de Romeinse tijd gedateerd worden, meer bepaald in de late 2de of het begin van de 3de eeuw. Ze werden gevonden ter hoogte van het kruispunt van de Tervuursesteenweg en de Kampenhoutsesteenweg. Verder werden er ook munten, knopen, gespen en religieuze medailles uit de 17de eeuw gevonden.⁹

Ten zuidwesten, ter hoogte van CAI ID 3271, vinden we de parochiekerk Sint-Niklaas. Het gaat om een kerk die teruggaat tot de 12de eeuw en die in oorsprong een Romaanse zaalkerk was.¹⁰ Hier vlakbij bevindt zich CAI ID 2692. Op basis van erfgoedonderzoek weten we dat hier in de 15de eeuw

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kruispunt Tervuurse- en Kampenhoutsesteenweg [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/890> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Parochiekerk Sint-Niklaas [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/3271> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

een brouwerij gesitueerd was.¹¹ Ten noordoosten werd ter hoogte van CAI ID 2296 nog een middeleeuwse munt gevonden.¹²

Ten zuiden van het onderzoeksgebied werden sporen gevonden die verband houden met de percellering en het landgebruik in de nieuwe tot de nieuwste tijd (CAI ID 223801). Er werden ook resten gevonden van funderingen van een gebouw dat niet aan een gebouw op historische kaarten gekoppeld kan worden.¹³

Verder naar het zuidwesten is de Sint-Annakapel te vermelden, die gekend is van de Popp-kaart uit 1842-1879 (CAI ID 210790).¹⁴ Verder ten westen van de kapel is een 18de-eeuwse hoeve aangegeven (CAI ID 2698).¹⁵ Op enige afstand ten westen van het onderzoeksgebied, maar op een gelijkaardige hoogte, werden verschillende vondsten aangetroffen bij veldkarteringen. Ter hoogte van CAI ID 207431 gaat het om een Romeinse munt.¹⁶ Ter hoogte van CAI ID 3468 werd een afslag uit de steentijd gevonden, evenals munten, een fibula, aardewerk en dakpanfragmenten uit de Romeinse tijd.¹⁷

Op enige afstand ten zuidoosten van het onderzoeksgebied bevindt zich CAI ID 3272. Het geeft de locatie van het Kasteel van Ribaucourt. De eerste vermelding van het kasteel gaat terug tot 1192. In 1627 werd het kasteel heropgebouwd. In het park werden ook nog silexen gevonden.¹⁸

Tot slot vermelden we ten noordwesten van het onderzoeksgebied nog CAI ID 210213. Op een spionagefoto van juni 1942 is Flakk geschut uit WO II zichtbaar. Toen was de flakbatterij (batterij met bunkers en loopgraven) nog in aanbouw. Er stonden nog huisjes in hout waar de Duitsers in woonden. Op de foto zijn de bunkers en loopgangen waar de kanonnen in stonden te zien. In de jaren 1970-1980 werd hier veel munitie gevonden. Een plaatselijke boer wist te zeggen dat er na de oorlog volle karren munitie in een put zijn gestort. In de jaren 2000 zijn in de onmiddellijke omgeving bij grondwerkzaamheden enkele lege flakk 88 mm obushulzen bovengekomen. Dat waren de obussen van de grote kanonnen die er ook stonden. Ze dienden om naar de geallieerde vliegtuigen te schieten op grote hoogte (ongeveer 8000 m).¹⁹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: De Kam [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2692> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kampenhoutsesteenweg I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2296> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Tervuursesteenweg [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/223801> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Sint-Annakapel [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/210790> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Sint-Martinushof [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2698> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Vilvoordsesteenweg [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/207431> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Teniersstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/3468> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kasteel van de Ribaucourt [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/3272> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Flakk-geschut I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/210213> (Geraadpleegd op 07-10-2021)

de omgeving bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek komen we tot het besluit dat het terrein archeologisch potentieel kent. Vlakbij het onderzoeksgebied en ook in de ruimere omgeving werden al verschillende Romeinse vondsten gedaan. Ook vondsten uit de steentijd zijn in dit kader te vermelden. De aanwezigheid van de vondsten is wellicht het gevolg van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein en zijn omgeving. Het onderzoeksgebied bevindt zich namelijk op een droge, zandige kop. Het wordt omgeven door nattere gronden en waterlopen. Vlakbij het terrein ontspringt ook de Leibeek.

Verder zijn ook muntvondsten uit de middeleeuwen te vermelden en historische bebouwing uit de volle middeleeuwen tot de nieuwe tijd. Dit laatste is gerelateerd aan de ligging van het terrein in de historische dorpskern van Perk. Op korte afstand tot het terrein bevinden zich de parochiekerk en het kasteel van Ribaucourt. Ten noordwesten is verder nog een Duitse aanwezigheid tijdens de Tweede Wereldoorlog te vermelden.

Op basis van historische kaarten waarover we beschikken voor de periode vanaf de 18de eeuw weten we dat het onderzoeksgebied sindsdien steeds in gebruik geweest is als akkerland en het noorden als weg. Gezien het stabiele landgebruik sinds de 18de eeuw tot heden, verwachten we een goed bewaard bodemarchief.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de aanleg van een nieuwe parking met bijhorende omgevingsaanleg en de vernieuwing van de bestaande wegenis en fietspaden. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van gekende archeologische waarden in de omgeving is er vooral een verwachting naar resten uit de steentijd, de Romeinse tijd en de volle en late middeleeuwen. De archeologische vondsten zijn te situeren op een droge zandige kop die omgeven wordt door nattere gronden. Het onderzoeksgebied is verder ook te situeren binnen de historische dorpskern van Perk. Een evaluatie van de geplande werken geeft aan dat het onderzoeksgebied bedreigd wordt. Binnen het volledige onderzoeksgebied is daarom verder vooronderzoek aangewezen.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering wordt niet nuttig geacht omdat de onderzoeksmethode een te beperkt potentieel op kennisvermeerdering kent. We kunnen het archeologisch potentieel van het terrein reeds goed

inschatten op basis van de vele gekende vondsten in de omgeving. Verder dient de onderzoeksmethode sowieso nog gevolgd te worden door andere onderzoeksmethodes. Daarom is het kosten-baten efficiënter om meteen over te gaan tot de uitvoering van andere onderzoeksmethodes.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van gekende archeologische waarden in de omgeving is er vooral een verwachting naar resten uit de steentijd, de Romeinse tijd en de volle en late middeleeuwen. De archeologische vondsten zijn te situeren op een droge zandige kop die omgeven wordt door nattere gronden. Het onderzoeksgebied is verder ook te situeren binnen de historische dorpskern van Perk. Een evaluatie van de geplande werken geeft aan dat het onderzoeksgebied bedreigd wordt. Binnen het volledige onderzoeksgebied is daarom verder vooronderzoek aangewezen.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bogemans, F., 1996: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 23 Mechelen*, Brussel.

4.2 Websites

Cartesius (2021)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2021)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2021)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2021)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2021)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2021)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

